

človeku odgovorni, ali učite ali spite nekatere ure v šoli. Le nekoliko učite otroke igrati, burke uganjati, prikupicovati, plesati in dobili bote velikansko pohvalo od „novoernih“ šolskih oglednikov. Da pa zamorete svojo nalogo dobro spolniti, tirjajte, naj vam krajno šolsko svetovalstvo nakupi potrebnih reči, post. take „mandelce“, kateri, ako ga za nit potegneš, vse štiri razpne, žabice, ktere umetno skačejo, lesene konjičke, sabljice, papirnate čake itd. za fante, zibelke, potem lesene otročke, kateri ako stisneš, se zadere, punčice, ktere naj oblačijo itd. za dekleta, in to jim potem kažete v šoli, umetnost v tem naj kažejo otroci svojim starišem. — Hajd! to bo veselje, kadar starši vse vidijo, pošljejo hitro mesto enega deset otrok v šolo, akoravno jih nimajo.

Znabiti mislite vse popraviti s tako imenovanimi okrajnimi šolskimi ogledniki? Pustim veljati, pa, hvala Bogu, šolsko leto bo skoro preteklo, in veliko krajev še ni tako srečno bilo, milostljivo obličje okrajnega šolskega oglednika videti. Morebiti je že umrl, pred ko je še prav živel. Ako se izgovarjate, da ste postavili v vsak kraj enega krajnega šolskega oglednika, je to resnica, pa ne zadostuje. Zakaj nekateri ljudje nimajo časa po šolah hoditi, druge pa ste nam — govorim o Slovencih — take imenovali — vsaj si jih sami voliti ne smemo — da moramo reči: Bog se usmili čez šolo, ktera ima take nadzornike. Ako se bo še pri nas dolgo vse tako mešalo in metalo, pojdimo in postavimo zid okoli „Cislajtanije“ — Avstrijo je oče Beust porušil — brez oken, da nihče več ne bo vedel, kako se prigodi.

Okrajnim komisijam za novo cenitev zemljiškega davka.

(Konec.)

Kaj je zemljišča čisti dohodek (§. 5) to je samo po sebi zadosti jasno. Kar se na zemljišču pridela, ima svojo vrednost, ali vse, kar za prodani pridelek kmet skupi, ne ostane njemu samemu, ni tedaj čisti dohodek, temoč on ima stroške pri vsem, kar pridela, in še le po odbitih stroških ostane čist dohodek, od kterega se davek plačuje.

Kako pa se bode po novi postavi izvedel čisti dohodek zemljišč?

To se bode godilo tako-le:

Po §. 9 bodo skupej stopile okrajne cenilne komisije; z ujimi bode imel vsak posestnik in bo imela vsaka občina najpred opraviti. Ta komisija ima najvažnejše opravilo; ona ceni čisti dohodek posameznih zemljišč in celega davkovskega okraja.

Zraven te okrajne komisije ste še dve drugi, namreč deželna komisija za vsako deželo (po §. 8) in pa najviša komisija na Dunaju (§. 7). Ali te dve komisiji ste le za to, da pregledujete ali kontrolirate to, kar naredi okrajna komisija; s tema dvema komisijama pride posestnik še le takrat v dotiko, kedar se (po §. 37 in 38) pritoži soper cenitvo okrajne komisije.

Cenilni okraj je (po §. 17) navadno politični okraj, in za vsak tak okraj je okrajna komisija sestavljena tako-le:

1. Minister denarstva na Dunaju izvoli in imenuje predsednika te komisije, 2. ude brez ozira na stan, stanovanje in plačanje davka, 2. ude, ki plačujeta zemljiški davek iz tistega okraja,

2. posestniki, ki v tistem cenitnem okraju največ davka plačujejo, izvolijo enega ude v to okrajno komisijo, in

3. župani cenilnega okraja volijo 3 ude.

Po takem obstoji vsa okrajna cenilna komisija iz predstojnika in 8 udov, vseh devet ima veljaven glas. Ravno po tej poti se še voli 8 namestnikov. Ministerstvo denarstva še izvoli za vsako komisijo enega poročevalca za kmetijsko in gozdno cenilno opravilo; on ima narediti vse priprave, pozvedbe, popise in cenilno delo; veljaven glas pa ima ta poročevalec le takrat, kedar je tudi ud te komisije. Pri cenitvi gozdov sme komisija poklicati tudi izvedencev, da jih popraša za svet.

Vsi komisijni udje in poročevalci morajo, če je le mogoče, biti domači ljudje.

Cenilna okrajna komisija sklepa po čezpolovičnem številu glasov; če je, postavimo 9 udov pričujočih, velja za sklep to, za kar jih glasuje 5, ker 5 je že več kot polovica od 9.

Da pa je ta sklep veljaven, morajo zraven predsednika saj še 4 udje pričujoči biti.

Če je 7 udov pričujočih in pa predsednik, tedaj skupaj 8, in če 4 glasujejo tako, 4 pa drugače, velja tista, za kar glasuje predsednik.

Če bi se primerilo, da je 8 udov pričujočih in pa predsednik in bi 3 glasovali za viši davek, eden za manj visokega, dva za srednjega, trije pa za prav nizkega, bi po takem ne bilo na nobeno stran 5 glasov, tedaj nikjer čezpolovičnega števila glasov, v takem primerljeju se pride do sklepa tako-le, da se 3 glasovi za najviši davek prištevaajo 1 glasu za manj visokega, to pa še le stori 4 glasove, tedaj še premalo za čezpolovičnico, po takem se ti 4 glasovi morajo došteti bližnjima 2 glasovoma, ki sta glasovala za srednjega in tako se dobi še le potrebno čezpolovično število glasov.

Ta stvar o glasovanju je silno važna; dobro je paziti na njo, kajti vidi se, da se lahko primeri, da en sam glas odloči soper voljo vseh. Naj to pokažemo v izgledu: Če 2 ude komisije glasujeta za 20 gld., 2 za 15 gold., 1 za 10 gold., 4 za 8 gld., tedaj bo edini glas za 10 gld. odločil večino!

Naj tedaj komisijni udje, predno od svoje prve misli in glasa odstopijo, dobro prevdarijo, kaj pride iz tega in ali po tem ne obvelja sklep, ki se jim ne zdi pravičen.

Komisija se mora držati 10 vrst, na ktere so vsa zemljišča razdeljena tako, kakor §. 16 razločuje, in po tem vsako zemljišče postaviti v dotično vrsto. Zdaj se čisti dohodek za vsako vrsto pozve. Poročevalec mora v ta cil in konec vse potrebne reči pripraviti, kakor jih §§. 22 in 23 ukažeta. Iz teh priprav se napravita dva načrta tarife (po §. 25); in načrt napravi poročevalec, drugega pa odsek, ki se voli izmed cele komisije. Ta dva tarifna načrta preišče in pretrse cela komisija, potem pa, ko je že šla vseh zemljišč svojega okraja ogledat in jih je primerjala s zemljišč sosednega okraja (§. 28) izreče za njen okraj veljavno tarifo.

Pri tem se mora paziti na to, da čisti dohodek ali tarita srednje vrste je, kar najbolj mogoče, tudi poprečni dohodek vsega okraja.

Tako narejeno tarifo pošlje (po §. 30) okrajna cenilna komisija z vsemi dokladami deželni komisiji (§. 8) v razsodo; ona preišče vse cenitve celega okraja in jih primerja med seboj, tu in tam kaj poravna itd., in tako popravljene tarife da natisniti in razglasiti. To se (§. 31) zgodi zato, da se pritožbe v 6 tednih pošljejo deželni komisiji, ktera te pritožbe prevdari, če so veljavne, jih sprejme, če ne, jih zavrže, in potem se mora po celi deželi cenitev posameznih zemljišč pričeti. Vsak kos (parcela) zemljišča se mora namreč v eno odločenih rubrik dodelane tarife uvrstiti, zato jo morata dva ude okrajne cenilne komisije vprico poročevalca ogledati in jo v dotično rubriko zapisati, to je veeniti.

Pritožba (reklamacija) je (po §. 37) vsakemu, kdor davek plačuje, v teku 6 tednov potem, ko se je cenilni register županiji izročil, brž prepuščena, in ta pritožba pride potem v presojo okrajni in deželni komisiji. Deželni komisiji pa se pritožba more le tedaj v konečno veljavno razsodbo predložiti, ako okrajna komisija pritožbe ni enoglasno zavržla (§. 37).

Kadar okrajna komisija pritožbo enoglasno zavrže, ni nobena druga pritožba več mogoča, kajti dunajska najviša komisija je le za to, da pretrse predloge vseh deželnih komisij, da jih primerja med seboj in napake odstrani in da voli nove komisije, ako je treba nove cenitve.

In zdaj, dragi gospodarji, ali ni največ ležeče na okrajnih komisijah. Vam cenilnim možem pa se še zarad tako važne stvari, ktera je dana v vaše roke, enkrat kličemo, pozor!

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Požlahnjenje sadnih dreves.

Požlahnjenje sadnih dreves pomeni, jih prisiliti, da boljši, lepši, žlahniši veči in okusniši sad rodijo, kakor bi ga imela, ko ne bi bila požlahnjena. To delo pa nikakor ni težavno, ali sitno in dolgo; nekoliko minut je potreba pazljivosti, in

vse je dogotovljeno: drevo bo izvrstni sad rodilo če se po-
žlahni, in to vse svoje dni, ali pa lesnike, divje hruške in
tečnice imelo, če se cepljenje opusti. — Razun tega je še
žlabljenje sadnih dreves velike važnosti ali imenitnosti. Za-
kaj na tak način se vsa plemena sadnih dreves čiste ohrani-
jo in pomnožijo; drevesa, ki pozneje rodijo in dozoriijo, se
s cepljenjem posilijo, da prej rodijo in njih sad zori; se zamo-
rejo visoka in velika plemena sadnih dreves v nižja in manjša
narediti, če se v slabše divjake cepijo; nekatere sorte se s
cepljenjem po tistih krajih podomačijo, kjer sicer nebi rastla,
če bi bila na enakih divjakih požlahnjena, a na udomačene
divjake cepljena, pa dobro storiijo. Tako na primer: breskve
in marelice v slive cepljene, se dobro obnašajo, še celo v
težki in hladni zemlji; hruške na glogu tudi v skalnatih
krajih se ohranijo, na hruškovih divjakih cepljene pa ne.

Žlabnjuje se sadno drevje nad sto načinov. Mlad div-
jak se mora tam žlahniti, kjer je koža mlada, gladka in
mužna ali sočna, pri manjših divjakih vselej pri zemlji, pol
k večjemu za en čevljev od tal, da so bolj zavarovani pred
burjo in da okusnejši sad rodijo, ker sok po nizkem divjaku
dolgo ne teka, ampak brž v žlahni cep pride, po katerem se
potem na vse strani pretaka; s tem pa se kisli ali bridki
sok divjakov stanjša ali celo mine, predu v vrh, veje, listje
in sad pride.

Črešnje in slive se visoko 5 do 6 čevljev od tal cepijo;
sploh ves koščeni sad, tudi breskve in marelice; ker tim
drevesom zajci ne škodijo. V sredi deblo divjakovo cepiti
ni dobro, ker tako cepljeno drevo gladko ne zraste, in kadar
ga vihta ali sneg polomi, stoji prost divjakov strom, iz kte-
rega nobena žlahna mladika zrasti ne more; kar bi se tudi
zgodilo, če bi žlahni cep zajc ogledal, da po odstranjeni rani
nebi mogel nove mladike pognati; zato je treba divjake pri
tleh cepiti.

Kdor hoče črešnje, slive, breskve in marelice nizka
drevesa imeti, naj jih na slabo rasteča mlada drevesa cepi
pri tleh, in potem jih z obrezovanjem nizko drži.

Divjaki pa morajo najmanj za prst debeli, čvrsti, zdravi,
gladke skorje in dobro vkoreninjeni biti, ki se koj presajeni
svobodno cepijo.

Ze s presajenjem se drevju sad požlahni, posebno če
ga iz slabe zemlje v boljšo, iz sence na solnce, iz mrzle,
moke ilovce v bolj suhotno apnico presajamo, česar se vsak
lahko prepriča. In morda so se ravno s presajanjem prva
žlahna sadna drevesa zredile.

Pa tudi se sadje žlahni z obdelovanjem sadnega drevja;
če se snaži, obrezuje, okopuje in mu gnoji; saj vemo, da
so nepožlahnjene breskve, črešnje, jabelka itd. po vinogra-
dih, kder se vsako leto s trtami vred po dvakrat okopujejo,
trebijo in gnojijo, lepši in boljši od tistih, ki v kakem za-
kotju samorasko stojijo in niso nikoli obdelovane bile. S
presajenjem, posebno pri slivah in sploh sadnem drevju,
obrezovanjem in rahljanjem zemlje se toraj že sadje žlahni.
Vendar so še drugi načini drevesa žlahniti; to da poprej
nam je treba vedeti, česar potrebujemo, kedar cepimo.

Razne reči o cepljenju potrebne.

Orodje pri cepljenju je: žaga, večji in manjši oster nož;
nožev za to opravilo je več podob, pa naj si je kakošnje
koli podobne, poglavitno je: da je oster, ki gladko in hitro
rez stori. Dalje, leseno kladvo ali kic, sveder, dleto, za-
gojzda, ličje, trak, ki zamore tudi iz papirja biti za ceplje-
nje manjših dreves; tudi pri popkovanju je dober. Za cep-
ljenje večjih dreves je treba trak imeti iz platna ali sicer bolj
tanke robe; traki pa morajo biti z drevesnim voskom nama-
zani. Potem ličje in niti naj so pri rokah. Zadnjič še mora
biti cepivni vosek, ki se v štrucicah hrani, in je podobne ka-
kor klobasica. O cepljenju ni dobro rano z ilovco zamazati,
kakor navadno ljudje radi storé, zakaj če ravno pride olupek
kože na sklad, vendar ilovca v suši rada spoka in mokrota
in sapa do rane pridete, potem se les začne sušiti in gnjiti,
drevo bolehati in birati: s cepivnim voskom se naj rane
zamažejo.

Politični ogled.

Vlada je preklicala novo postavo zastran davka na
pridobnino. Ta preklic bo gotovo napravil veliko veselje po
celem cesarstvu, ker od vseh strani so prihajali hudi glasi
soper to postavo.

Za nove ministre so spet imenovani: G. Holz-
gethan za ministra in voditelja finančnega ministerstva,
baron Petrino za ministra in voditelja ministerstva za kme-
tjstvo, in žl. Widmann, za ministra za deželno brambo.
O zadnjem se pišejo po časnikih zelo čudne stvari iz katerih
se vidi, da ni upanja, da bi g. Widman plačal avstrijski
državni dolg, ker še privatnega ni hotel plačati. Naj-
novejši glasi iz Dunaja so, da je že iz ministerstva spet
odstopil.

V ministerstvu uka ste se storile dve premembi.
Njih Veličanstvo je namreč imenoval doljno-avstrijskega de-
želnega poslanca in odbornika A. Czédika za sekcijonskega
predstojnika v imenovanem ministerstvu, in je ravno ta pri-
devek in značaj podelilo ministerskemu svetovaleu Tomašku.

Neki časniki hočejo za gotovo vediti, da je Beust-ovo
stanje zelo podkopano; ali je vendar res ali ne, ne moremo
povedati, toliko je vendar gotovo, da Beust med ljudstvom
zdaj nima nobene stranke.

Ker so konferencije s Čehi za zdaj odložene, se
bodo začele konferencije s Poljaki, ki so že v ta namen
prišli na Dunaj. Žalibog, da se med temi nahajajo neki
možje, ki so zmirom bili navzeti za podrto sistemo in zato
celo ni upati, da bi podpirali Potockija pri osnovanju nove
sisteme. Med te može spadata posebno Grocholski in Zie-
mialkowski, moža, ki nista upala glasovati proti obsednemu
stanu v Česki, in ki sta decembersko ustavo vsikdar tako
naglasovala, kakor Kaiserfeld.

Schmerling je cesarja prosil, naj mu odvzame
predsedništvo pri najvišem sodnijskem dvoru na Dunaju in
cesar je to storil. Pravi se, da bode g. Herbst mesto Schmer-
linga predsednik.

Hrvaški deželni zbor se je začel precej gibati.
Poslanec Broz se je pritožil, da se Hrvatoma vedno samo
obata ali vendar nič ne da. On je bil za spravo, zdaj pa
vidi, da se ni dosegol glavni namen. Njemu se zdi revizija
nagodb neobhddno potrebna. O reškem vprašanju še ni
vprašalo hrvaškega ministra dunajsko in ogersko minist-
stvo ter se dogovarjata o granici, hrvaškega ministra pa
nihče ne vpraša, še manj pa hrvaški narod; vse se dela z
nami brez nas. Živković svetuje, naj se krona naprosi,
da se ima vprašanje rešiti zarad vojaške granice po sodelo-
vanju graniških zastopnikov na hrvaškem zboru.

Iz Prage se naznanja, da se je dr. Rieger posvetoval
z zemskima federalistoma dr. Fischhofom in Schuselko.

Pruski kralj je končal colni parlament s prestolnim
govorom, v katerem je, kakor navadno rekel, da je vse do-
bro šlo in da se nadja, da bode tudi dobro šlo v prihodnje.

Na Francoskem je bilo 8. t. m. ljudsko glasova-
nje, pri kateri je zmaga spet vlada, ker više 7 milijonov je
glasovalo sa vlado in samo nekaj više čez 1 milijon zoper
njo. Za Napoleona je glasovala velika neomikana množina,
omikani Francozi pa, ali niso glasovali, ali proti vladi, celo
vojaki so neki soper glasovali. Da še tamo po tem celo ne
bo miru, kažejo najbolj najnovejše sporočila iz Pariza, ktera
pravijo, da je tamo ljudstvo zelo razdraženo, in se je začelo
puntati in po ulicah barikade delati.

Iz Italije še zmirom prihajajo puntarski glasi.

Turčin in egiptovski podkralj sta si spet navkriž,
in kralj se spet zelo oborožuje.

V Karlovcih se je 5. t. m. odprl srbski kongres,
kteremu je predsednik Stojković.

Novičar.

(P. n. udom Mariborske čitalnice.) Sklicujem s tim p.
n. ude Mariborske čitalnice na nedeljo 15. t. m. ob
8. zvečer v izredni občni zbor, kder se ima voliti z nova
prvosednik in dva odbornika. Namestnik prvosednikov.

(Odtegnjena mesečna plača kateheta.) Po nasvetu šol-
skega ogleda g. profesorja Essel-na je mariborsko okrajno
šolsko svetovalstvo tukajšnemu katehetu na deklški šoli od-
tegnolo mesečno plačo, in sicer zato, ker omenjeni katehet
v pričo šolskega ogleda ni hotel katehizirati. Ob enem je
prosilo za drugega kateheta. Bode težko obveljalo, ker kakor
čujemo, nasprotna stranka ni bila zaslišana.

(Učiteljsko društvo) se je pred kratkim osnovalo tudi v Celju.

(Bogata botra.) Na dan zadnjega svečana je stala neka
uboga žena z malim detetom pred cerkvenimi vrati v spod-